

การจัดกิจกรรมปลูกฝังสำนึกความเป็นไทยของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดแพร่

ACTIVITIES ARRANGEMENT CULTIVATING AWARENESS OF THAINESS TO STUDENTS STUDYING AT SCHOOL IN PHRAE PROVINCE

ลัมพันธ์ รอดทุ่งครุฑ¹ พณนิดา อุบหนอง² จิตติมา ทิรัญรักษ์³ และวิโรจน์ เพียรพัฒนรัฐ⁴

SUMPUN RODPUENGKRUT, PUNNIDA UBANONG, THITIMAHIRUNRUK AND VIROJ PIANPATTANARAT

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจระดับสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนในจังหวัดแพร่ 2) เพื่อจัดกิจกรรมปลูกฝังสำนึกความเป็นไทย และ 3) เพื่อติดตามผลการปลูกฝังสำนึกความเป็นไทย กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาประกอบด้วยนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนจังหวัดแพร่ที่เป็นโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา “สร้างคนดีให้แกบ้านเมือง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านวังเลียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาจังหวัดแพร่ เขต 2 และ 2) โรงเรียนสร้อยเสรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 37 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดคุณลักษณะของสำนึกความเป็นไทย จำนวน 16 ด้าน 80 ประเด็น สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีสำนึกความเป็นไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านตามคุณลักษณะของสำนึกความเป็นไทย พบว่า สำนึกของความเป็นไทยในด้านสถาบันศาสนามากที่สุด รองลงมาเป็นด้านอาหารไทย ด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้านสถาบันชาติ ด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้านการใช้ภาษาไทย ด้านค่านิยมของสังคมไทย และด้านประเพณีไทย ตามลำดับ 2) การจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสำนึกความเป็นไทยสำหรับนักเรียนจังหวัดแพร่ ช่วงที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง และสำนึกความเป็นไทย จะเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียน ให้นักเรียนได้ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หากคำตอบและเสนอคำตอบเน้นกระบวนการคิดของนักเรียนอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเน้นการใช้สื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ใช้ในการแสวงหาคำตอบ และเสนอผลของการศึกษาเรียนรู้ ช่วงที่ 2 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากฐานการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น 4 ฐานการเรียนรู้ และหมุนเวียนศึกษา สรุปผลการเรียนรู้ตามฐานต่างๆ ด้วยความคิดของตนเอง และความคิดเห็นของกลุ่ม จดบันทึกของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้จากฐานต่างๆ สรุปผลการเรียนรู้จากฐานต่างๆ ทั้ง 4 ฐาน 3) ผลการสำรวจสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนโรงเรียนจังหวัดแพร่ภายหลังการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสำนึกความเป็นไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนมีสำนึกความเป็นไทยระดับมากที่สุดจำนวน 4 ด้านเรียงตามลำดับคือ ด้านอาหารไทยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านอุปนิสัยใจคอของคนไทยด้านการใช้ภาษาไทย ค่านิยมของสังคมไทยส่วนด้านภูมิปัญญาไทยอยู่ในระดับปานกลาง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

^{2,3,4} อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

คำสำคัญ: สำนึกความเป็นไทย ; การปลูกฝัง ; กิจกรรม

ABSTRACT

There are three purposes for this research; first, to survey the level of awareness of Thainess of the students; second, to set up a program to cultivate awareness of Thainess third, to assess the results of the program in changing their. awareness of Thainess The population of the study are students in 2 schools that are participating in the HM King Bhumibhol's "Creating Good Citizen for the Country" project in Phare province, namely, The Ban Wangliang School of the 2nd Primary School District, and the Saloi Seri Wittaya School of the 37th Secondary School District. The research tool is a questionnaire to assess the students' Thainess awareness on 16 subjects totaling 80 items. The data were analyzed using Means and Standard Deviations.

The research found that; 1) The students have a high level of awareness of Thainess with the religious awareness are the highest follows by Thai food, the Monarchy, The Nation, Thai Democracy, Language, Thai Values, and Thai Culture and Tradition respectively. 2) There are two stages in the training program. In the first stage, focusing on active participation from the students in sharing their ideas and knowledges to derive at their own answer and to present their answers. They were encouraged to use their imagination involves group creative thinking and using various types of media in searching for ideas and knowledge. In the second stage, they were required to go through the 4 self-study bases using the think-pair-share method in order to summarizing individual and group ideas from the 4 bases. 3) The post-training survey shows that their overall awareness of Thainess are in the high level in particular in the four areas of Thai foods, Thai characters and behaviors, Language usages, and Thai values respectively. Their awareness of Thai wisdoms are in the middle level.

Keywords: Awareness of Thainess ; Cultivate ; Activities

บทนำ

สถานการณ์และสภาพปัญหาของชาติ ในปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่าการที่ประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการเงิน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินและการคลังของประเทศอย่างมาก ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด ทิศทางการพัฒนานั้นก็ได้เป็นไปอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทั้งด้านคนและวัตถุ เพราะการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เน้นเรื่อง วัสดุอุปกรณ์อย่างรวดเร็ว โดย

ขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนให้มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก ผลของการพัฒนาเหล่านี้ จึงเป็นที่มาของปัญหาสังคมปัจจุบันที่จะทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติกำลังประสบปัญหาสังคมหลายด้านที่รุมล้อมคุกคามเด็กเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ทำให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ขาดระเบียบวินัยฯ ละทิ้งค่านิยมความเป็นไทย และขาดคุณธรรม เป็นปัญหาสังคมที่ควรแก้ไขเป็นการเร่งด่วน จากสภาพสังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่าง

รวดเร็วและหลากหลายอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แพร่หลายอย่างรวดเร็วทำให้แนวคิดวิถีชีวิต ค่านิยมของบุคคลในสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงเบี่ยงเบนไปจากหลักศีลธรรม จริยธรรมที่สั่งตามหลักธรรมของพุทธศาสนา กลับขึ้นชมวัฒนธรรมตะวันตกที่เน้นการบริโภควัตถุต่างๆ จนเกิดความสับสน ระบบสังคมที่เคยดีงามของไทยได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาสังคมที่สลับซับซ้อน ระบบสังคมที่เคยดีงามของไทยได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่าพัฒนาสังคมในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านจิตใจ จึงทำให้เกิดปัญหาความย่อหย่อนของคุณธรรม จริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ขาดความสามัคคี ขาดจิตสำนึกในความเป็นไทย การขาดคุณธรรมจริยธรรมทำให้เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาสังคมที่แตกแยก ปัญหายาเสพติด และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย หากปล่อยไว้จะเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศด้วย

ด้วยค่านิยมที่สั่งตามเสื่อมถอยและประเพณีดั้งเดิม ถูกบิดเบือน เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่สั่งตามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง แก่งแย่ง เอาเปรียบกัน ขาดความสามัคคีไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม เนื่องด้วยวัยเด็กเป็นวัยที่เด็กใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ มีปฏิสัมพันธ์กับครูและกลุ่มเพื่อน เด็กจะได้รับอิทธิพลจากครูและเพื่อนๆ ผู้ใหญ่ควรให้เด็กได้แสดงออกในทางที่เหมาะสม เช่น กิจกรรมที่ช่วยเสริมให้เด็กได้เรียนรู้เชิงสังคม และการทำประโยชน์แก่สังคม ควรช่วยสร้างทัศนคติ ค่านิยมในทางที่ดีต่อสังคมอีกด้วย ประกอบกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยเรียนจะก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัด เด็กในวัยนี้จะมีความคิดที่กว้างขึ้น มีเหตุผลมาก

ขึ้นมีความคิดรวบยอดบนพื้นฐานที่จะช่วยให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อม มีพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ การคิด และการแก้ปัญหาต่อไปเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนา นักเรียน ให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะในเรื่องของสำนึกความเป็นไทย ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมไทย และประเทศชาติ จึงศึกษาสำรวจว่านักเรียนมีความสำนึกในความเป็นไทยอยู่ในระดับใด เพื่อศึกษาจัดกิจกรรมปลูกฝังความสำนึกในความเป็นไทย พร้อมทั้งดำเนินการติดตามผลการปลูกฝังความสำนึกในความเป็นไทย ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้มาเพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาสำนึกความเป็นไทยของเยาวชนทั้งในและนอกโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

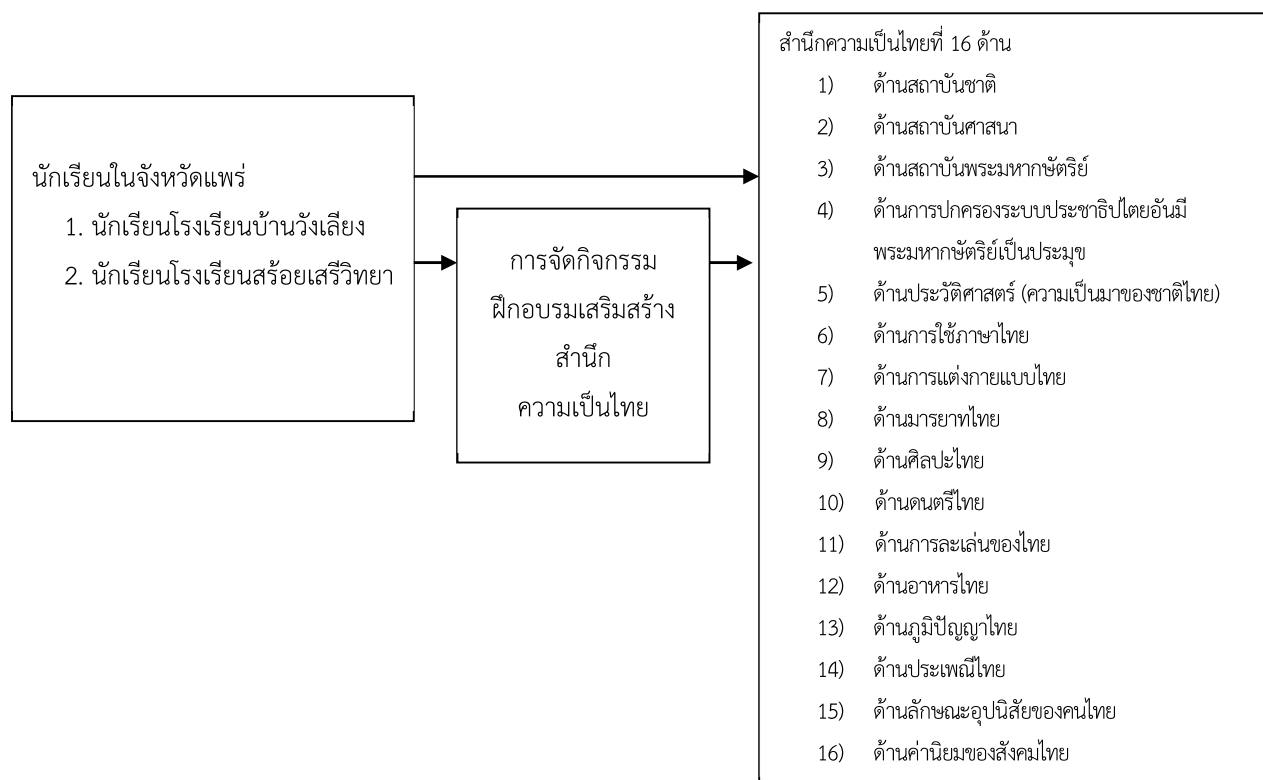
1. เพื่อสำรวจระดับสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนโรงเรียนในจังหวัดแพร่
2. เพื่อจัดกิจกรรมปลูกฝังสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนโรงเรียนในจังหวัดแพร่
3. เพื่อติดตามผลการปลูกฝังสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนโรงเรียนในจังหวัดแพร่

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีสำนึกในความเป็นไทยอยู่ในระดับใด จัดกิจกรรมปลูกฝังสำนึกความเป็นไทย พร้อมทั้งดำเนินการติดตามผลการปลูกฝังความสำนึกในความเป็นไทย เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ดังรูปที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

รูปที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมปลูกฝังสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนโรงเรียนในจังหวัดแพร่

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านวังเลียง ปีการศึกษา 2559 จำนวน 41 คน และโรงเรียนบ้านสร้อยเสรีวิทยา จำนวน 184 คน

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบวัดความสำนึกในความเป็นไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียน ชั้น ชื่อ-นามสกุล อายุ จังหวัดที่เกิด ประเทศ อนาคตประสงค์จะประกอบอาชีพ

ตอนที่ 2 คุณลักษณะของสำนึกความเป็นไทย 16 ด้าน 80 ประเด็น

2. ชุดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสำนึกความเป็นไทย

3. แบบวัดสำนึกความเป็นไทยภายหลังการจัดกิจกรรมปลูกฝังสำนึกความเป็นไทย

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภายหลังจากนำแบบวัดสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบวัดสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจแบบวัดสำนึกความเป็นไทย 3 คน ซึ่งเมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วจัดทำเป็นแบบวัดสำนึกความเป็นไทยฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บข้อมูลต่อไป

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลสำนึกความเป็นไทยของนักเรียน
นำแบบสำรวจระดับสำนึกความเป็นไทยที่จัดทำขึ้นไป
สำรวจระดับสำนึกความเป็นไทยกับนักเรียนในจังหวัดแพร่
จำนวน 2 โรงเรียน ที่เป็นประชากรในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมฝึกอบรมเสริมสร้าง
สำนึกความเป็นไทยแล้วประเมินผลการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 การสำรวจระดับสำนึกความเป็นไทย
ภายหลังการจัดกิจกรรมอบรมผ่านไปแล้ว 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
(ตอนที่ 1) โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ระดับสำนึกความเป็นไทย (ตอนที่ 2)
ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean)
และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การจัดกิจกรรมปลูกฝังความ
สำนึกในความเป็นไทยภายหลังกิจกรรมปลูกฝังความสำนึก
ความเป็นไทย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับ
ความสำนึกความเป็นไทย ของนักเรียนโรงเรียนจังหวัดแพร่
(ก่อนการจัดกิจกรรมปลูกฝังความสำนึก
ในความเป็นไทย)

ที่	รายการ	$\bar{x}$	SD.	ระดับ สำนึกความ เป็นไทย
1	ด้านสถาบันชาติ	4.35	0.76	มาก
2	ด้านสถาบันศาสนา	4.41	0.75	มาก
3	ด้านสถาบัน พระมหากษัตริย์	4.38	0.81	มาก

4	ด้านการปกครอง ระบบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ เป็นประมุข	4.35	0.77	มาก
5	ด้านประวัติศาสตร์ (ความเป็นมาของ ชาติไทย)	4.20	0.86	มาก
6	ด้านการใช้ ภาษาไทย	4.35	0.81	มาก
7	ด้านการแต่งกาย แบบไทย	3.88	0.93	มาก
8	ด้านมารยาทไทย	4.10	0.87	มาก
9	ด้านศิลปะไทย	4.17	0.87	มาก
10	ด้านดนตรีไทย	4.09	0.93	มาก
11	ด้านการละเล่น ของไทย	4.24	0.84	มาก
12	ด้านอาหารไทย	4.40	0.81	มาก
13	ด้านภูมิปัญญาไทย	4.28	0.84	มาก
14	ด้านประเพณีไทย	4.30	0.85	มาก
15	ด้านลักษณะ อุปนิสัยของคนไทย	4.29	0.83	มาก
16	ด้านค่านิยมของ สังคมไทย	4.35	0.81	มาก
รวมทั้งหมด		4.26	0.83	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผลของการวิเคราะห์ข้อมูล
นักเรียนโรงเรียนจังหวัดแพร่ มีสำนึกความเป็นไทยด้าน
สถาบันชาติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.26$)
เมื่อวิเคราะห์เรียงลำดับ ด้านสำนึกความเป็นไทยที่มากที่สุด
5 อันดับ มีดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ด้านสถาบันศาสนา
($\bar{x}=4.41$) อันดับที่ 2 คือ ด้านอาหารไทย ($\bar{x}=4.40$)
อันดับที่ 3 คือ ด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ ($\bar{x}=4.38$)
อันดับที่ 4 คือ ด้านสถาบันชาติ ด้านการปกครองระบบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้านการใช้

ภาษาไทย และด้านค่านิยมของสังคมไทย ($\bar{x} = 4.35$) และอันดับที่ 5 คือ ด้านประเพณีไทย ส่วนด้านสำนึกความเป็นไทยที่น้อยที่สุด 5 อันดับ มีดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ด้านการแต่งกายแบบไทย ($\bar{x} = 3.88$) อันดับที่ 2 คือ ด้านดนตรีไทย ($\bar{x} = 4.09$) อันดับที่ 3 คือ ด้านมารยาทไทย ($\bar{x} = 4.10$) อันดับที่ 4 คือ ด้านศิลปะไทย ($\bar{x} = 4.17$) และอันดับที่ 5 คือ ด้านประวัติศาสตร์ (ความเป็นมาของชาติไทย) ($\bar{x} = 4.20$)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสำนึกความเป็นไทย ของนักเรียนโรงเรียนจังหวัดแพร่(หลังการจัดกิจกรรมปลูกฝังความสำนึกในความเป็นไทย)

ที่	รายการ	$\bar{x}$	SD.	ระดับ สำนึกความเป็นไทย
1	ด้านสถาบันชาติ	4.46	0.71	มาก
2	ด้านสถาบันศาสนา	4.45	0.69	มาก
3	ด้านสถาบันพระมหากษัตริย์	4.47	0.65	มาก
4	ด้านการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	4.42	0.70	มาก
5	ด้านประวัติศาสตร์ (ความเป็นมาของชาติไทย)	4.45	0.70	มาก
6	ด้านการใช้ภาษาไทย	4.51	0.71	มากที่สุด
7	ด้านการแต่งกายแบบไทย	4.23	0.85	มาก
8	ด้านมารยาทไทย	4.40	0.74	มาก
9	ด้านศิลปะไทย	4.40	0.75	มาก
10	ด้านดนตรีไทย	4.38	0.77	มาก
11	ด้านการละเล่นของไทย	4.42	0.71	มาก
12	ด้านอาหารไทย	4.55	0.67	มากที่สุด

13	ด้านภูมิปัญญาไทย	4.48	0.68	มาก
14	ด้านประเพณีไทย	4.44	0.75	มาก
15	ด้านลักษณะอุปนิสัยของคนไทย	4.53	0.68	มากที่สุด
16	ด้านค่านิยมของสังคมไทย	4.50	0.72	มาก
รวมทั้งหมด		4.44	0.72	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผลของการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนจังหวัดแพร่ มีสำนึกความเป็นไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.44$) เมื่อวิเคราะห์เรียงลำดับ ด้านสำนึกความเป็นไทยที่มากที่สุด 5 อันดับ มีดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ด้านอาหารไทยมากที่สุด ($\bar{x}=4.55$) อันดับที่ 2 คือ ด้านลักษณะอุปนิสัยของคนไทย ($\bar{x}=4.53$) อันดับที่ 3 คือ ด้านการใช้ภาษาไทย ($\bar{x}=4.51$) อันดับที่ 4 คือ ด้านค่านิยมของสังคมไทย ($\bar{x}=4.50$) และอันดับที่ 5 คือด้านภูมิปัญญาไทย ($\bar{x}=4.48$) ส่วนด้านสำนึกความเป็นไทยที่น้อยที่สุด 5 อันดับ มีดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ด้านการแต่งกายแบบไทย ($\bar{x}=4.23$) อันดับที่ 2 คือ ด้านดนตรีไทย อันดับที่ 3 คือ ด้านมารยาทไทย และด้านศิลปะไทย ($\bar{x}=4.40$) อันดับที่ 4 คือ การปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและด้านการละเล่นของไทย ($\bar{x}=4.42$) และอันดับที่ 5 คือ ด้านประเพณีไทย ($\bar{x}=4.44$)

2. ผลการจัดกิจกรรมปลูกฝังความสำนึกในความเป็นไทยของนักเรียนโรงเรียนในจังหวัดแพร่

การจัดกิจกรรมปลูกฝังความสำนึกในความเป็นไทย ให้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการกองทุนการศึกษาพื้นที่ภาคเหนือ รุ่นที่ 3 (เพิ่มเติม) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 จำนวน โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังเลียง และโรงเรียนสรอยเสรีวิทยา โดยใช้แบบสนทนากลุ่มกับนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งกิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมมีดังนี้

2.1 ฐานที่ 1 “สำนึกความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” ชื่อกิจกรรม “หัวใจรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์”

กิจกรรม

(1) ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับกระดาษรูปหัวใจ 3 ใบ 3 สี ได้แก่ หัวใจสีแดง สีขาว และสีน้ำเงิน

(2) ให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกคน เขียนประโยคสั้นๆ บนกระดาษหัวใจสีต่างๆ เกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการในการปกป้อง/เผื่อระวัง/ส่งเสริมและพัฒนา สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

- หัวใจสีแดง แทน หัวใจรักชาติ
- หัวใจสีขาว แทน หัวใจรักศาสนา
- หัวใจสีน้ำเงิน แทน หัวใจรักพระมหากษัตริย์

(3) ให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกคน นำกระดาษหัวใจทั้ง 3 สี ที่เขียนเรียบร้อยแล้วไปติดที่หัวใจใหญ่ทั้ง 3 ดวงที่จัดเตรียมไว้

(4) วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุป “สำนึกความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์” จากหัวใจดวงใหญ่ทั้ง 3 ดวง

อุปกรณ์ที่ใช้

(1) กระดาษสี ตัดเป็นรูปหัวใจขนาดเล็ก 3 สี (เท่าจำนวนผู้เข้าอบรม)

(2) กระดาษเทป 2 หน้า แบบเล็ก (สำหรับติดด้านหนึ่งของกระดาษสีรูปหัวใจ)

(3) ฟิวเจอร์บอร์ด 3 สี (แดง, ขาว, น้ำเงิน) ตัดเป็นรูปหัวใจขนาดใหญ่ 3 ดวง สีละ 1 ดวง

(4) บอร์ดหรือกระดาน (สำหรับติดฟิวเจอร์บอร์ดรูปหัวใจทั้ง 3 สี)

2.2 ฐานที่ 2 “ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทย” ชื่อกิจกรรม “ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทย”

กิจกรรม

(1) ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกิจกรรม “ศึกษาความหมาย/ความสำคัญ เรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทย” จากภาพนิ่งที่จัดเตรียมไว้

(2) ผู้เข้ารับการอบรมชมวีดิทัศน์ เรื่อง “ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชาติไทย”

(6 นาที)

(3) วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมช่วยกันสรุป

อุปกรณ์ที่ใช้

(1) ภาพนิ่งแผ่นป้ายไว้นิล (ขนาดมาตรฐาน) 3 แผ่น

(2) โพรเจกเตอร์ขนาด 50 นิ้ว จำนวน 1 เครื่อง

2.3 ฐานที่ 3 “ภูมิใจไทย 1”

กิจกรรม

(1) “บอกรักการแต่งกายด้วยชุดไทย” 1 ประโยคสั้นๆ

(2) บอกชื่อผ้าไทย 1 อย่าง

(3) บอกแนวทางในการส่งเสริม สืบสานและอนุรักษ์ “การแต่งกายด้วยชุดไทย” 1 แนวทาง

(4) ผู้เข้ารับการอบรมชมวีดิทัศน์ เรื่อง “มารยาทไทย” (16 นาที)

(5) วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุป

อุปกรณ์ที่ใช้

(1) แผ่นป้ายพร้อมกระดาษ flip chart จำนวน 3 ป้าย

(2) กระดาษโน้ตสีต่างๆ

(3) โพรเจกเตอร์ขนาด 50 นิ้ว จำนวน 1 เครื่อง

2.4 ฐานที่ 4 “ภูมิใจไทย 2”

กิจกรรม

(1) ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาเรียนรู้ เรื่อง “ศิลปะไทยและดนตรีไทย” จากภาพนิ่งที่เตรียมไว้

(2) ผู้เข้ารับการอบรมชมวีดิทัศน์ “ศิลปะไทย” และ “ดนตรีไทย”

(3) ผู้เข้ารับการอบรมเขียนชื่อเครื่องดนตรีไทยที่ชื่นชอบมาคนละ 1 อย่าง แล้วนำไปติดที่บอร์ดที่จัดเตรียมไว้ให้

(4) วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมช่วยกันสรุป

อุปกรณ์ที่ใช้

(1) ภาพนิ่งแผ่นป้ายไว้นิล จำนวน 4 แผ่น

- (2) แผ่นป้ายพร้อมกระดาษ flip chart จำนวน 1 ป้าย
- (3) โทรศัพท์ขนาด 50 นิ้ว จำนวน 1 เครื่อง
- (4) กระดาษโน้ตสีต่างๆ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจระดับสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนจังหวัดแพร่ พบว่า นักเรียนมีสำนึกความเป็นไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.26$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านตามคุณลักษณะของสำนึกความเป็นไทย พบว่า จะมีสำนึกของความเป็นไทยในด้านสถาบันศาสนามากที่สุด ($\bar{x}=4.41$) รองลงไปเป็นด้านอาหารไทย ($\bar{x}=4.40$) ด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ ($\bar{x}=4.38$) ด้านสถาบันชาติ ($\bar{x}=4.35$) ด้านการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ($\bar{x}=4.35$) ด้านการใช้ภาษาไทย ($\bar{x}=4.35$) ด้านค่านิยมของสังคมไทย ($\bar{x}=4.35$) และด้านประเพณีไทย ($\bar{x}=4.30$) ตามลำดับ ในส่วนของผลสำรวจของสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนจังหวัดแพร่ที่มีความสำนึกน้อยที่สุด 5 อันดับ ได้แก่ ด้านการแต่งกายแบบไทย ($\bar{x}=3.88$) ถัดขึ้นไป คือ ด้านดนตรีไทย ($\bar{x}=4.09$) ด้านมารยาทไทย ($\bar{x}=4.10$) ด้านศิลปะไทย ($\bar{x}=4.17$) และด้านประวัติศาสตร์ (ความเป็นมาของชาติไทย) ($\bar{x}=4.20$)

จากผลสรุปของการสำรวจและสำนึกความเป็นไทยของนักเรียน โดยภาพรวมมีสำนึกความเป็นไทยอยู่ในระดับมาก แต่ประเด็นที่มีปัญหาความสำนึกน้อยที่สุด เรียงลำดับขึ้นมา 5 อันดับ ดังนี้ (จากน้อยสุดเรียงขึ้นมาสูงมาก) 1) ด้านการแต่งกายแบบไทย 2) ด้านดนตรีไทย 3) ด้านมารยาทไทย 4) ด้านศิลปะไทย และ 5) ด้านประวัติศาสตร์ (ความเป็นมาของชาติไทย) ผู้วิจัยได้ยึดเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องเน้นและให้ความสำคัญในการฝึกอบรมเสริมสร้างสำนึกความเป็นไทยในขั้นต่อไป

2. การจัดกิจกรรมฝึกอบรมสร้างเสริมสำนึกความเป็นไทยสำหรับนักเรียนในจังหวัดแพร่

จากการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสำนึกความเป็นไทยสำหรับนักเรียนจังหวัดแพร่ ที่ทำกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 108 คน ที่โรงเรียนบ้านวังเลียง 1 ครั้ง ระยะเวลา 1 วัน และที่โรงเรียนสรอยเสรีวิทยา 1 ครั้ง ระยะเวลา 1 วัน การอบรมแบ่งเป็น 2 ช่วง

ก. ช่วงที่ 1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง สำนึกความเป็นไทย

- เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม และสำนึกความเป็นไทยของผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มใหญ่ โดยเน้นสำนึกความเป็นไทยทั้ง 16 ด้าน 80 ประเด็น

- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียน ให้นักเรียนได้ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาคำตอบและเสนอคำตอบ

- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเน้นกระบวนการคิดของนักเรียนอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะเน้นการใช้สื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ใช้ในการแสวงหาคำตอบ และเสนอผลของการศึกษาเรียนรู้

ข. ช่วงที่ 2 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากฐานการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น 4 ฐานการเรียนรู้

- ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งเป็น 4 กลุ่ม และหมุนเวียนศึกษา

- ผู้เข้ารับการอบรมสรุปผลการเรียนรู้ตามฐานต่างๆ ด้วยความคิดของตนเอง และความคิดเห็นของกลุ่ม

- ผู้เข้ารับการอบรมจดบันทึกของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้จากฐานต่างๆ

- ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่ม (ที่หมุนเวียนตามฐานต่างๆ) สรุปผลการเรียนรู้จากฐานต่างๆ ทั้ง 4 ฐาน

3. ผลการสำรวจสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนโรงเรียนจังหวัดแพร่ภายหลังการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสำนึกความเป็นไทย

4. ผลการติดตามวัดสำนึกความเป็นไทยหลังจากฝึกอบรมเสริมสร้างสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนจังหวัดแพร่ พบว่า นักเรียนมีคุณธรรมสำนึกความเป็นไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.44$) ซึ่งเพิ่มขึ้นจากผลการสำรวจสำนึกความเป็นไทยในโดยภาพรวมครั้งแรก ($\bar{x}=4.26$)

ถ้าหากพิจารณาสำนึกความเป็นไทยภายหลังการฝึกอบรมเป็นรายด้าน ผลที่ออกมา นักเรียนมีสำนึกความเป็นไทยมากที่สุดเรียงตามลำดับ คือ ด้านอาหารไทยมากที่สุด ($\bar{x}=4.55$) รองลงไปเป็นด้านอุปนิสัยใจคอของคนไทย ($\bar{x}=4.53$) ด้านการใช้ภาษาไทย ($\bar{x}=4.51$) ด้านการใช้ภาษาไทย ($\bar{x}=4.51$) ด้านค่านิยมของสังคมไทย ($\bar{x}=4.50$) และด้านภูมิปัญญาไทย ($\bar{x}=4.48$)

อนึ่งในส่วนของระดับสำนึกความเป็นไทยที่มีค่าน้อยที่สุด 5 ลำดับ (เรียงอันดับจากน้อยที่สุดขึ้นมา) ผลออกมาคือ อันดับที่น้อยที่สุด ด้านการแต่งกายแบบไทย ($\bar{x}=4.23$) ถัดขึ้นไปเป็นด้านดนตรีไทย ($\bar{x}=4.38$) ด้านมารยาทไทยและด้านศิลปะไทย ($\bar{x}=4.40$) ด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและด้านการละเล่นของไทย ($\bar{x}=4.42$) และด้านประเพณีไทย ($\bar{x}=4.44$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจระดับสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนจังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีสำนึกในความเป็นไทย มีความรัก ความหวงแหนในความเป็นชาติไทย มีความสำนึกและเห็นคุณค่า และความสำคัญของคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บ่งบอกและแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของความเป็นไทย ด้วยกระบวนการขัดเกลาหล่อหลอมและสร้างพลังความเข้มแข็ง และการสร้างขบวนการประชาธิปไตยในกลุ่มนักเรียนและเยาวชน จะสามารถดำเนินการได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีกระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ดี ถูกต้องและเป็นระบบที่ดี จะสามารถทำได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ระดับสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนจังหวัดแพร่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนึกความเป็นสถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลจากการศึกษาอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาจาก “สำนึกความเป็นไทยทั้ง 16 ด้าน” ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่านักเรียนมีความสำนึกในเรื่อง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อยู่ในระดับสูง ดังนั้นความมั่นคงของชาติ ซึ่งรัฐบาลให้ความสำคัญและถือเป็นนโยบายหลักของชาติ (วาระแห่งชาติ) คือ สำนึกรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องเกณฑ์กำหนดจิตสำนึกความเป็นไทย ของสำนักงานเอกลักษณ์ของชาติ มี 4 สถาบัน ได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3. การฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสำนึกความเป็นไทยแก่นักเรียนในจังหวัดแพร่ ชุดกิจกรรมที่ใช้เพื่อการฝึกอบรม เป็นลักษณะของชุดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียน เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการคิดและหาคำตอบของนักเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็น 2 ช่วง ในช่วงแรกประมาณ 3 ชั่วโมง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นสาระหลักของสำนึกความเป็นไทย ด้านต่างๆ ทั้ง 16 ด้าน และในช่วงที่ 2 ภาคบ่าย มีการเข้าศึกษาเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน โดยแต่ละฐานจะนำเอาคุณลักษณะของความเป็นไทยด้านที่มีค่าระดับความสำนึกต่ำสุด 5 ด้านสุดท้ายมาจัดเป็นฐานการเรียนรู้ 4 ฐานเพื่อให้นักเรียนที่เข้ารับการอบรมเข้าเรียนรู้หมุนเวียนกันด้วยการแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็น 4 กลุ่ม เพื่อหมุนเวียนกันศึกษาจนครบทั้ง 4 ฐาน การดำเนินการเข้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในช่วงแรกของการอบรม และการแบ่งกลุ่มเข้าเรียนรู้จากฐานการเรียนรู้ทั้ง 4 ฐาน ทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้มีโอกาสทำกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น คิดสร้างสรรค์ คิดหาคำตอบและวิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง และการคิดสร้างสรรค์ร่วมกับกลุ่ม ซึ่งลักษณะการจัดกิจกรรมแบบนี้ถือว่าเป็นการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ที่เน้นการให้ผู้เรียนได้คิดอย่างสร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อันจะมีผลต่อความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะชีวิต มีทัศนคติ ค่านิยม และสำนึกในความเป็นไทยตาม เป้าหมายของการฝึกอบรม และวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

4. ผลการติดตามและวัดระดับคุณธรรมสำนึก ความเป็นไทยภายหลังการฝึกอบรมเสริมสร้างคุณธรรม สำนึกความเป็นไทย พบว่า นักเรียนของจังหวัดแพร่

5. มีสำนึกความเป็นไทยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจากผลการวัดสำนึกความเป็นไทยเป็นรายด้าน ผลสรุปมีด้านที่มีค่าระดับสำนึกความเป็นไทยที่อยู่ในระดับมากที่สุดถึง 4 ด้าน ตามลำดับได้แก่ 1) ด้านอาหารไทย 2) ด้านอุปนิสัยของคนไทย 3) ด้านการใช้ภาษาไทย 4) ด้านค่านิยมของสังคมไทย ซึ่งจากการสำรวจผลสรุปก่อนการฝึกอบรมเสริมสร้างคุณธรรมสำนึกความเป็นไทยปรากฏว่า ไม่มีคุณลักษณะสำนึกความเป็นไทยในด้านใดที่อยู่ในระดับมากที่สุดเลย จึงชี้ให้เห็นว่า ผลของการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเสริมสร้างคุณธรรมสำนึกความเป็นไทยบังเกิดผลดีต่อการยกระดับสำนึกความเป็นไทยของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจวบ สารวรรณ (2555) ที่ทำการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นถึงผลการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสำนึกความเป็นไทย ส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเพิ่มระดับสำนึกความเป็นไทยของนักเรียน ทั้งสำนึกความเป็นไทยโดยภาพรวม และรายด้าน ดังนั้น สถานศึกษาสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุน การจัดกิจกรรมฝึกอบรมการเสริมสร้างสำนึก ความเป็นไทยให้แก่ นักเรียน หรือจัดกิจกรรมการฝึกอบรม เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนที่ต้องส่งเสริม ในด้านอื่นๆ

1.2 ผลจากวิจัยในส่วนของคุณลักษณะของ สำนึกความเป็นไทยของนักเรียนที่มีระดับคุณธรรมความ สำนึกอยู่ในระดับต่ำทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการแต่งกาย แบบไทย 2) ด้านมารยาทไทย 3) ด้านดนตรีไทย 4) ด้านศิลปะไทย และ 5) ด้านการละเล่นไทย ทางสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ต้องหากลยุทธ์และหรือ มาตรการในการยกระดับของสำนึกความเป็นไทยของ นักเรียนให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยในลักษณะนี้กับสถานศึกษา อื่นๆ ทั้งในจังหวัดแพร่ และจังหวัดอื่นๆ

2.2 ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบระดับ ความสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ ต่างกัน เช่น ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จรรย์ ศรีบุญนำ. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงใจ ประกอบทรัพย์. (2553). การวิจัยแบบผสมเพื่อศึกษาระดับสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนและรูปแบบกิจกรรมปลูกฝังสำนึกความเป็นไทยของโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ (ค.ม.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2554). จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

- ดุจเดือน พันธมนาวิน. (2551). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร(2551). *ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ประกอบ สารวรรณ. (2555). *การส่งเสริมและพัฒนาสำนึกความเป็นไทยสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก*. จังหวัดพิษณุโลก.
- มลินธรา ยินดีสุข. (2547). *รูปแบบกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมความรักชาติสำหรับเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2548). *การสร้างความเป็นไทยกระแสหลักและความจริงที่ความเป็นไทยสร้าง ตอนที่ 1 และ 2*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โสภา ชัยพัฒน์. (2558). *การศึกษาความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ปกครองที่มีต่อพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์แท็บเล็ต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2558. วิทยาลัยสันตพล อุดรธานี.
- Luhmer, K.. (1990). "Moral Education in Japan." in *Journal of Moral Education* 19. (October 1990) : 172-182
- Neil D. (2000). *The Origins of Scottish Nationhood*. London : Pluto Press.
- Rothi, D., Evanthia L. and Xenia C. (2006). "National Attachment and Patriotism in a European Nnation : A British Study". in *Political Psychology*26 (Feb 2006) : 135-155.